

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/185307,TEKSTAUDIO-75-rocznica-smierci-Witolda-Pileckiego.html>
23.04.2024, 19:33

[TEKST+AUDIO] 75. rocznica śmierci Witolda Pileckiego

Data publikacji 23.05.2023

25 maja 1948 r. w więzieniu mokotowskim w Warszawie, po brutalnym śledztwie, strzałem w tył głowy wykonano wyrok śmierci na rotmistrzu Witoldzie Pileckim, obrońcy Polski w czasie wojny polsko-bolszewickiej 1920 roku, uczestniku kampanii wrześniowej, ochotniku do Auschwitz, żołnierzowi powstania warszawskiego, społeczniku, poecie, artyście malarzowi. Zaliczonemu przez brytyjskiego historyka Michaela Foot'a do sześciu najodważniejszych żołnierzy walczących w podziemiu w czasie II wojny światowej. Wszystko, co robił Pilecki, było konsekwencją jego wiary oraz poczucia obowiązku - wobec Boga, swojej rodziny, Polski. Bóg, Honor, Ojczyzna to były słowa-drogowskazy, które wypełniał treścią swojego życia. Człowiek niezwykły. Skromny i jednocześnie wielki.

Wykonać wyrok

Witold Pilecki został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie 5 marca 1948 r., w tzw. „Procesie Witolda”, na karę śmierci, utratę praw publicznych i honorowych oraz przepadek mienia. Po orzeczeniu wyroku sędziowie WSR sporządzili tajną notatkę:

**„Z uwagi
na
popętnien
ie przez**

Zdjęcie sygnalityczne rotm. Witolda Pileckiego, 1947 rok, autor nieznany, zasób archiwalny IPN

**skazanyc
h
Pileckiego
i
Płużański
ego
najcięższy
ch
zbrodni
zdrady
stanu i
Narodu,
pełną
świadomo
ść
działania
na szkodę
Państwa i
w
interesie
obcego
imperializ
mu,
któremu
całkowici
e się
zaprzędali
(...) na
ułaskawie
nie nie
zasługują
”.**

**Prezydent Bolesław Bierut
nie skorzystał z prawa łaski.
Żaden sędzia
odpowiedzialny za
zamordowanie, a wcześniej
za tortury, jakich Pilecki
doświadczył w czasie
śledztwa i aresztu w**

**więzieniu mokotowskim, nie
poniósł kary. Proces
Pileckiego był farsą
wymiaru sprawiedliwości, a
sędziowie biorący w tym
udział realizowali scenariusz
zniewolenia Polski pod
komunistycznym terrorem,
stając się tym samym
zbrodniarzami tego
systemu.**

**Witolda Pileckiego
oskarżono o prowadzenie
działalności szpiegowskiej
na rzecz 2. Korpusu
Polskiego dowodzonego
przez gen. Andersa oraz o
to, że „czynił przygotowania
do gwałtownego zamachu
na funkcjonariuszy MBP”.
Pojawiły się też zarzuty o
posługiwanie się fałszywymi
dokumentami i nielegalne
posiadanie broni palnej.
Pilecki odrzucił absurdalny
zarzut dotyczący
planowania zamachu,
natomiast zbieranie
informacji dla 2. Korpusu
Polskiego tłumaczył jako
pracę dla swojej armii i
dowódcy, któremu jako
żołnierz składał przysięgę.
Do pozostałych zarzutów
przyznał się w czasie
procesu.**

Czerwoni oprawcy

Z ramienia MBP śledztwo nadzorował i wyrok zatwierdził płk. Józef Różański (Goldberg), jeden z największych zbrodniarzy stalinowskich, który pomijał wszystkie fakty przemawiające na korzyść Pileckiego, w tym jego raporty z Auschwitz, opierając się na spreparowanych dokumentach dotyczących rzekomego planu zamordowania osób stojących na czele MBP (m.in. płk. Józefa Czaplickiego, Różańskiego i Julii Brystygierowej, zwanej „Krwawą Luną”).

W śledztwie dotyczącym tzw. „Grupy Witolda” uczestniczył również płk. Adam Umer (Humer), wówczas naczelnik Wydziału II Departamentu Śledczego MBP. Według zeznań złożonych przed IPN przez ówczesnego oficera śledczego, Mariana Krawczyńskiego, w procesie przeciwko Czesławowi Łapińskiemu (oskarżycielowi), Krawczyński otrzymał 23 stycznia 1948 r. do podpisu gotowy projekt aktu

oskarżenia Witolda Pileckiego, sporządzony przez Humera. W 1994 r. Adam Humer został skazany za stosowanie tortur w czasie zeznań, zmarł w czasie przerwy w wykonywaniu wyroku.

Postanowienie o tymczasowym aresztowaniu podpisał i nad przebiegiem sprawy Pileckiego „czuwał” zastępca Naczelnego Prokuratora Wojskowego do spraw szczególnych, późniejszy Prokurator Generalny, ppłk. Henryk (Hersz) Podlaski, odpowiedzialny za brutalne śledztwa i łamanie praworządności, stosujący różnorodne formy nacisku na sędziów, za co w 1955 r. został wydalony z Prokuratury. Prawdopodobnie rok później popełnił samobójstwo albo chciał, żeby tak sędzono.

Oskarżycielem był wiceprokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej mjr Czesław Łapiński, były AKowiec, mający na rękach krew wielu żołnierzy wyklętych, wyjątkowo zaciekły i zajadły w czasie rozprawy. Jak wspomina Zofia Pilecka: „Po wyroku mama poszła do

Łapińskiego z prośbą o pomoc. Wtedy powiedział jej: „Pani mąż to wrzód na ciele Polski Ludowej, który trzeba wyciąć”.

Komunistyczny sąd

Wyrok śmierci na Pileckiego wydali dwaj sędziowie orzekający jeszcze przed wojną, w czasach stalinowskich posyłali na śmierć żołnierzy podziemia niepodległościowego: ppłk. Jan Hryckowian, przewodniczący składu sędziowskiego, absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego, w kampanii wrześniowej stał na czele Wojskowego Sądu Polowego 12 Dywizji Piechoty, później związał się z AK na terenie Małopolski - za akcje w podziemiu niepodległościowym odznaczony Krzyżem Walecznych, a po wojnie w latach 1946-1948 odpowiedzialny za wydanie co najmniej 16 wyroków śmierci, do końca życia związany z adwokaturą, oraz kpt. Józef Badecki, sędzia wojskowy, absolwent Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie, brał udział w kampanii wrześniowej w 5 pułku

**Strzelców Podhalańskich, w
Polsce Ludowej
odpowiedzialny za co
najmniej 29 wyroków
śmierci, skazał m.in. mjr.
Hieronima Dekutowskiego
„Zaporę” (przewodniczył
rozprawie), aż do 1968 r.
zatrudniony w Izbie Sądowej
Sądu Najwyższego, jako
zasłużony dla Polski
Ludowej w 1982 r. został
pochowany na Powązkach.
Ławnikiem, tylko jednym, co
było niezgodnie z prawem,
był kpt. Stefan Nowacki z
Informacji Wojskowej.**

**Na protokole
wykonania wyroku
śmierci podpisali
się:**

**por. Ryszard Mońko,
zastępca naczelnika
więzienia mokotowskiego,
który zarządził egzekucję
Witolda Pileckiego.
„Wykonywałem tylko
czynności administracyjne”
- tak opisał swój udział w
mordzie sądowym na
rotmistrzu w czasie
przesłuchania przed
prokuraturą IPN. Zeznawał
również w prowadzonym
przez IPN procesie prok.
Czesława Łapińskiego. Do
końca życia pobierał wysoką**

emeryturę.

**mjr Stanisław Cypryszewski,
wiceprokurator Naczelnej
Prokuratury Wojskowej,
odpowiedzialny również za
skazanie majora Hieronima
Dekutowskiego.**

**Dowódcą plutonu
egzekucyjnego był Piotr
Śmietański, zwany katem
Mokotowa, który
zamordował Pileckiego
metodą katyńską - strzałem
w tył głowy.**

**Ostatnią drogę rotmistrza
opisał po latach ks. Jan
Stępień, który pod koniec
lat 40. był również osadzony
w katowni ubeckiej na
Mokotowie:**

**„Nie
zapomnę
tego
widoku.
Prowadzo
no dwóch
skazanyc
h.
Pierwszy
pojawił
się Witold
Pilecki.
Miał usta
zawiazan
e białą
opaską.
Prowadził**

**o go pod
ręce
dwóch
strażnikó
w. Ledwie
dotykał
stopami
ziemi. I
nie wiem,
czy był
wtedy
przytomn
y.
Sprawiał
wrażenie
zupełnie
omdlałeg
o... A
potem
salwa”.**

Brak sprawiedliwości

**Choć w 1990 r.
unieważniono wyrok z 1948
r., za mord na rotmistrzu
zbrodniarze w togach nie
zostali osądzeni, zła nie
nazwano po imieniu. Cały
czas relatywizuje się
historię Polski, co Witold
Pilecki dostrzegął już w
czasie wojny. Na końcu
„Raportu” z Auschwitz
napisał:**

**„Zbyt
widoczny
m stało**

się teraz
powszech
ne jakieś
krętactwo
. Biła
wyraźnie
w oczy
jakaś
praca
niszcząca
nad
zatarciem
granicy
pomiędzy
prawdą a
fałszem.
Prawda
stała się
tak
rozciągliw
a, że
naciągano
ją,
przystania
jąc
wszystko,
co ukryć
było
wygodniej
. Skrzętnie
zatarło
granice
pomiędzy
uczciwośc
ią a
zwykłym
krętactwe
m”.

Witold Pilecki to postać

szczególna dla zrozumienia najnowszycy dziejów naszej Ojczyzny. Przyszedł na świat 13 maja 1901 r., w tym samym dniu szesnaście lat później w Fatimie - w roku wybuchu rewolucji bolszewickiej w Rosji - Matka Boża objawiła się trójce portugalskich pastuszków, przekazując im orędzie o walce, jaką komunizm stoczy z Kościołem i ogromnym cierpieniu świadków wiary w XX wieku: „jeżeli Rosja się nie nawróci, będzie swoje błędy rozszerzać na cały świat i wywoływać wojny i prześladowania Kościoła. Dobrzy będą męczeni”. Jednym z męczenników systemu komunistycznego, owych „błędów Rosji”, stał się Witold Pilecki.

Rodzina oficjalnie dowiedziała się dopiero w 1990 r. o tym, że 25 maja 1948 r., o godz. 21.30 w więzieniu mokotowskim wykonano wyrok śmierci na Witoldzie Pileckim. Wyrok na Pileckim ciążył na całej rodzinie. Maria nie mogła znaleźć pracy. Zofia wspomina, że przez pewien czas mieszkały w drewnianym domku: „Latem było gorąco, a zimą wiatr hulał między deskami”.

**Żeby całkiem nie
zamarznąć, do matury Zofia
uczyła się ubrana w wytarty
kożuch i rękawiczki. Potem
nie mogła skończyć studiów:
„Postępowa kadra
techniczna nie może
tolerować studiów córki
zdrajcy narodu polskiego” -
usłyszała na Politechnice
Warszawskiej córka
bohatera narodowego.
Andrzej Pilecki trzy razy nie
dostał się na studia,
pomimo świetnie zdanych
egzaminów. Dopiero jako
dojrzały człowiek ukończył
studia.**

**Kiedy zmarła córeczka Zofii
Pileckiej, rodzina pochowała
dziewczynkę na Powązkach,
w kwaterze „Ł”. Dziś już
wiemy, że tam grzebano
pod osłoną nocy skatowane
ciała zamordowanych w
więzieniu mokotowskim
Rycerzy Niezłomnych. Czy
wnuczka „wskazała”
miejsce pochówku Dziadka?**

**„Jednak
choć nie
odnaleźliś
my
szczątków
ojca,
zaczęły
się dziać
niezwykłe
rzeczy,**

**pokazując
e, że nie
udało się
«zakopać
» pamięci
o nim. Po
1990 r.
ojciec
został
patronem
wielu
szkół,
drużyn
harcerskich,
jego
imieniem
nazwano
ulice.
Dlatego
mówię, że
jest takim
polskim
rycerzem,
który
ginie, ale
nie
umiera.
Jak widać,
trwa...”.**

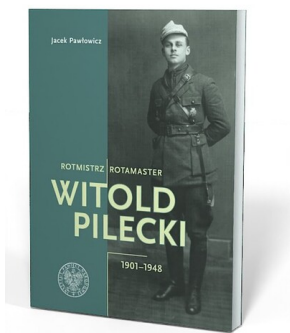
Działania IPN

**W 2001 r. IPN rozpoczął
śledztwo o sygn. S 6/01/Zk
w sprawie mordów
sądowych popełnionych
przez Łapińskiego.
Zgromadzono 22 tomy akt,
przesłuchano żyjących
świadków. Wtedy w sądzie,**

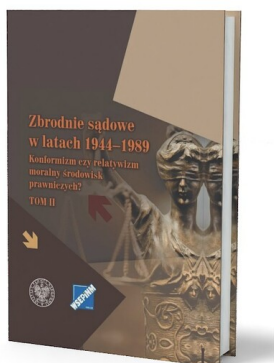
po latach od procesu „Witolda”, Andrzej Pilecki powiedział Łapińskiemu: „Przez to, że zamordowaliście mi ojca, żyliśmy w nędzy. Byłem w przytułku dla sierot”. W listopadzie 2002 r. gotowy był akt oskarżenia, jednak do wydania wyroku nie doszło: w 2004 r. Łapiński zmarł na raka w Centrum Onkologii w Warszawie ... przy ul. Rotmistrza Witolda Pileckiego. Został pochowany na wojskowych Powązkach.

***

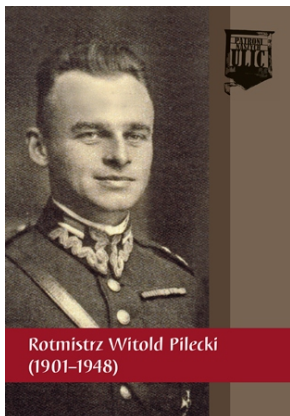
W 2023 r. Wydawnictwo IPN wznowiło album pt. „Rotmistrz Witold Pilecki 1901-1948” autora: Jacek Pawłowicz. W nowej odsłonie graficznej, jest ilustracyjną prezentacją dokonań Witolda Pileckiego. Zawiera m.in. niepublikowane dotychczas zdjęcia z rodzinnej kolekcji rotmistrza. Publikacja prezentuje życie Witolda Pileckiego, począwszy od jego przodków, najmłodszych lat, aż po okrutny mord, dokonany 25 maja 1948 r. [Album wkrótce będzie dostępny w naszej księgarni stacjonarnie lub online.](#)

W latach 2020-2022 Wydawnictwo IPN wydało dwa tomy poświęcone zbrodniom sądowym w latach 1944-1989. Publikacja ma celu ukazanie specyfiki systemu prawnego Polski ludowej oraz innych krajów tzw. bloku wschodniego. Przedstawiono m.in. zaangażowanie organów siłowych państwa w umacnianie ustroju komunistycznego, eliminowanie podziemia zbrojnego i opozycji politycznej. Opisano przykłady indywidualnych postaw sędziów, prokuratorów i adwokatów, a także przedstawicieli aparatu represji oraz rządzącej partii. [Poniższą książkę można nabyć w naszych księgarniach stacjonarnie lub online.](#)

W 2013 r. nakładem wyd. IPN ukazała się broszura z serii „Patroni Naszych Ulic”, która w całości poświęcona jest rotmistrzowi Witoldowi Pileckiemu. Broszura jest bezpłatna i można ją pobrać z [portalu przystanekhistoria.pl](http://portal.przystanekhistoria.pl)

Broszura Patroni
Naszych Ulic Witold
Pilecki

14 marca 2023 r. w Mediatece w Tychach otwarto wystawę biograficzną pt. „Rotmistrz Witold Pilecki 1901-1948”, przygotowaną przez pracowników warszawskiego oddziału IPN we współpracy z Zofią Pilecką-Optułowicz i Andrzejem Pileckim. Wystawa jest swoistą podróżą sentymentalną do miejsc szczególnie związanych z życiem Witolda Pileckiego, m.in. na Kresy Wschodnie Rzeczypospolitej, gdzie spędził najpiękniejsze lata swojego życia, gdzie stworzył swoją „małą Ojczyznę” i skąd wyruszył, aby walczyć o jej wolność. Podczas tej podróży można również poznać sylwetki ludzi, którzy odegrali ważną rolę w jego życiu, z którymi prowadził działalność niepodległościową (m.in. w niemieckim obozie koncentracyjnym Auschwitz, w powstaniu warszawskim i podczas działalności wywiadowczej dla Rządu RP na Uchodźstwie) i z którymi za tę działalność postawiony został przez komunistów przed sądem. Wystawę można było oglądać do 23 marca 2023 r.

Wiele materiałów o Witoldzie Pileckim, jest dostępnych w portalu IPN przystanekhistoria.pl, na innych stronach Instytutu Pamięi Narodowej oraz na kanale [IPNtvPL](https://www.youtube.com/channel/UCvPL):

- Zofia Pilecka-Optułowicz, [Tata chciał, żebym była dzielna](#)
- Paweł Sztama, [Witold Pilecki – Bohater 1939-1945](#)
- Elżbieta Pietrzyk-Dąbrowska, [Pilecki ucieka z piekła](#)
- Tomasz Łabuszewski, [Tajemnica aresztowania Witolda Pileckiego](#)
- Anna Zechenter, [Piekło po niemiecku według Pileckiego](#)

PLIKI DO POBRANIA

[Paweł Sztama \(Biuro Badań Historycznych IPN\) o rtm. Witoldzie Pileckim \(mp3, 8.16 MB\) 22.05.2023 10:00](#)

[Paweł Sztama \(Biuro Badań Historycznych IPN\) o rtm. Witoldzie Pileckim \(wav, 65.27 MB\) 22.05.2023 10:00](#)